

In dienst van de armen

Bevrijdingstheoloog Gustavo GUTIÉRREZ werd ontvangen in het Vaticaan

- ▶ Bevrijdingstheologie werd lang bestreden door het Vaticaan
- ▶ Was ingebed in diverse stromingen
- ▶ Huidige paus huiverde van vermenging met marxisme

Erik DE SMET

Paus Franciscus had onlangs een ontmoeting met de Peruaanse priester Gustavo Gutiérrez, de vader van de bevrijdingstheologie. De 85-jarige theoloog was in Rome om er de Italiaanse vertaling voor te stellen van het boek dat hij schreef met mgr. Gerhard Ludwig Müller, de prefect van de Congregatie voor de Geloofsleer. Gutiérrez kreeg ook een interview in de Vaticaanse krant *L'Osservatore Romano*.

De bevrijdingstheologie, die vooral in Latijns-Amerika aansloeg, werd vanaf 1979 door het Vaticaan op de korrel genomen. De beweging inspireerde ook bij ons een links katholicisme, maar volgens Joannes-Paulus II strookte het concept van Christus als revolutionair en politieke figuur niet met de leer van de Kerk. Meerdere vooraanstaande theologen uit de beweging zoals Leonardo Boff en Jon So-

Gustavo Gutiérrez bij de paus. Is de bevrijdingstheologie nu weer helemaal terug? © KNA-Bild

brino kregen sancties opgelegd. Gutiérrez, die de term bevrijdingstheologie lanceerde in een gelijknamig boek uit 1971, moest zich verantwoorden, maar werd nooit het zwijgen opgelegd.

Als jezuïetenoverste en aartsbisschop was de huidige paus, Jorge Bergoglio, nooit een voorstander van de bevrijdingstheologie, in de zin dat hij al van in de jaren 1970 niet wilde weten van

de vermenging van christendom en marxistische maatschappijanalyse evenals van de reductie van het geloof tot ideologie.

Nu bestempelt zowaar de prefect van de Congregatie voor de Geloofsleer, mgr. Müller, de bevrijdingstheologie als een van de belangrijkste katholieke stromingen van de twintigste eeuw. De Kerk, schrijft hij, staat in dienst van de mensheid en toont

Christus' zelfgave „in de dienstbaarheid aan de armen en aan de verworpenen”.

In Latijns-Amerika neemt wat wij in Europa gemakshalve bestempelen als bevrijdingstheologie, verscheidene vormen aan. In Argentinië, het vaderland van de paus, groeide bijvoorbeeld een 'theologie van de armen', gestoeld op de overtuiging dat de Kerk bij de armen moet gaan

staan omdat God roept door de cultuur van het kleine volk. De uitgestoten weten beter dan de rijken wie God is. Die idee zit ook vervat in de Verklaring van Aparecida, opgesteld in 2007 door de Latijns-Amerikaanse bisschoppen, onder wie de Argentijn Jorge Bergoglio.

Paus Franciscus laafde zich veeleer aan een 'theologie van de armen' dan aan de bevrijdingstheologie

Volgens de Braziliaanse theoloog Clodovis Boff betekende de Verklaring van Aparecida het einde van de bevrijdingstheologie als politieke beweging. Volgens hem maakten vele theologen in de beweging de fout de armen de plaats van God en Christus toe te bedelen. Dan rest er van de Kerk niets anders dan een vrome niet-gouvernementele organisatie, iets waarvoor paus Franciscus in een van zijn eerste toespraken waarschuwde.

Gustavo Gutiérrez, vandaag dominicaan, had zich er steeds voor gehoeven van theologie een politiek programma te maken, ook al meende hij dat onrechtvaardige toestanden moesten worden bestreden. Daar zal de huidige paus beslist mee instemmen.

Christen in een islamitisch land

Directeur Missio in Burkina Faso en Niger getuigt van de kern van missionering

Traditiegetrouw is oktober missiemaand en dit jaar koos Missio voor het West-Afrikaanse Burkina Faso als campagneland. Priester Oscar Zoungrana, directeur van Pauselijke Missiewerken in Burkina Faso en Niger, toerde de afgelopen weken door ons land en sprak over het concept 'kerkfamilie', dat aan de basis ligt van een eigen Afrikaanse spiritualiteit.

De sterke beleving van gemeenschapsofbouw in het land is een van de redenen waarom Missio, dat kerkopbouw in het Zuiden beschouwt als zijn kerntaak, uitgerend Burkina Faso als themaland koos. Priesters leven er bijvoorbeeld samen in kleine gemeenschappen. De Afrikaanse christenen kunnen ons, westerlingen, de waarde van het gemeenschapsleven opnieuw leren ontdekken.

Gods liefde voor iedereen

Burkina Faso is echter ook een overwegend islamitisch land. Zestig procent van alle Burkinen is moslim, goed twintig procent zweert bij de aloude Afrikaanse religie en geen zeventien procent van de bevolking is katholiek. Desalniettemin is Burkina Faso een voorbeeld van hoe

Heel wat families in Burkina Faso zijn gemengd moslim-katholiek. © Eric Montfort

christenen en moslims vreedzaam naast elkaar kunnen leven, terwijl wij hier, in het Westen, vaak de indruk hebben dat zulks onmogelijk is.

Le père Oscar meent te weten waarom: „Missioneren is Gods liefde voor iedereen openbaren. Missionering betekent dus niet moslims aanzetten christen te worden. Vanuit dat standpunt kunnen we goed samenwerken met moslims. We kunnen aan dezelfde tafel zitten en dat is op zich al evangeliseren.”

Hoe gebeurt dat concreet? „In Burkina Faso prijzen we ons gelukkig dat er geen interreligieus geweld woedt,” vertelt Zoungrana. „Volgens mij omdat het land heel wat religieus gemengde families telt. Neem nu mijn eigen familie: islamitisch van moederszijde, katholiek van vaderszijde, al werd mijn moeder op rijpere leeftijd christen. We leven in respect voor ieders keuze. Huwelijken mogen gemengd zijn. Dat een christelijke man een islamitische vrouw huwt, overigens

niet vanzelfsprekend in de islam, is bij ons aanvaard. Het kerkelijke recht promoot dergelijke huwelijken niet, maar wij respecteren ze. Het maakt alvast dat we reeds op het niveau van de familie moeten leren samenleven als moslims en christenen. Gelukkig zijn er geen integristen die dat op de helling plaatsen.”

Missio richt zich uitdrukkelijk op kerkopbouw, ook in een land dat geldt als een van de armste ter wereld. De meeste Burkinen werken hard, ook al zit zowat alles hen tegen. Diezelfde mentaliteit typeert volgens priester Zoungrana ook de kleine katholieke Kerk in zijn land.

„Onze mensen willen zelf hun kerkgemeenschap ondersteunen. Tijdens de missiemaand tonen de Burkinenese gelovigen zich opmerkelijk vrijgevig en ook dat is missie”, meent Oscar Zoungrana. „Onze mensen zijn er trots op dat ze christen zijn. Dat vertaalt zich niet enkel in giften om de Kerk recht te houden en in heel wat roepingen, maar ook in heel wat daadwerkelijk engagement op het terrein. In onze parochie, die zeer uitgestrekt is, bouwden de gelovigen eigenhandig en op eigen kosten meerdere dorpskerken.” (EDS)

Caritasprijs voor Sosame in Congo

De driejaarlijkse prijs Caritas International-Deckers, goed voor 65.000 euro, gaat naar Sosame in Zuid-Kivu in Congo. Het centrum wordt gelauwerd voor zijn pionierswerk inzake geestelijke gezondheidszorg in die regio, waar psychiatrische patiënten vaak verstoten of opgesloten worden. De broeders van Liefde richtten het in 1994 op om psychiatrische zorg te verstrekken aan Rwandese vluchtelingen in Bukavu en aan de Congolese bevolking.

Record: 232 miljoen migranten

Het aantal migranten in de wereld bereikte een record: 232 miljoen mensen leven in een ander land dan dat waarin ze werden geboren. Dat is iets meer dan drie procent van de wereldbevolking. In 2000 waren het er 175 miljoen. Van de 232 miljoen trokken 96 miljoen migranten naar ontwikkelingslanden, 136 miljoen naar ontwikkelde landen. Hoewel Europa en Azië de meeste migranten aantrekken, leiden de Verenigde Staten het lijstje van tien favoriete bestemmingen, gevolgd door Rusland en Duitsland. België komt daar niet in voor. Nog volgens het rapport is slechts zeven procent van de migranten vluchteling. (IVH)